

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

PAUS VAN HAGENDONCK

Toneelspel in drie bedrijven

door

Gaston Martens

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen
2016
Nr. 1956

PERSONEN

3 dames - 7 heren - Figuranten

Paus van Hagendonck

Prins

Meneer Préblond, zijn broeder

Pulle Paanders

Jan Dullaert

Landerke Dauwers

De Boer

Moeder Overste

Nelleke, Pulles dochter

Trieneke, Landerkes vrouw

Kloosterzusters, oudjes en kostgangers van het oude-mannenhuis

DECOR

De oude-mannenkoer in 't klooster te Hagendonck. Vier jonge linden. Links kloostergebouw met groot venster en dubbele deur. Rechts blinde muur met middenin een smal poortje. Achtergrond links: hofweg, in 't verschiet struikgewas en fruitbomen; rechts: schoenlapperij met venster en deur; midden het dodenhuisje met tralievensterke en deur. Omheen de bomen en langs muur en gebouwen houten banken en versleten stoelen.

E E R S T E B E D R I J F

Zomernoen: twaalf oudjes, armoedig, zindelijk gekleed, rusten op de banken, gerugleund tegen de muren. Onder 'n boom: Paus, Pulle, Jan en Landerke.

PAUS: (Lijvige vier en veertiger. Blootshoofd. Donker kort-geknipt kroezelhaar. Ondanks 'n kleine knevel doet hij aan 'n Romeinse kop denken, en daarin draaien en wenden zeer levendige ogen, spiegels van humor en fijne spot. Draagt ondervestmouwen en grote blauwe schoot. Nevens hem liggen zijn krukken. Hij leest het dagblad, een grote bril te peerde op zijn neus. Slaat na 'n ogenblik 't blad om, bergt het met zijn bril tussen schootlap en ondervest, kijkt loerend om zich heen, stoot Jan, die slaperig zit te knikkebollen, met zijn kruk.)

JAN: (Gladgeschoren lange, magere man, met grijs borstelhaar onder 'n vettige Engelse pet. Hardhorig, spreekt luid. Heeft de gewoonte de hand aan het oor te brengen. Beeft geweldig: zijn kop schijnt soms te waggelen op zijn schouders. - Schiet wakker.) Hui?!

PAUS: (Bedoelt Landerke, dat droef-dromerig voor zich heen staart.)

JAN: (Landerke schuddend) Lander!

LANDERKE: (Klein manneke met rimpelig baardeloos gezichtje. Met zijn stijve houding en nettere kleerkens, zijn rond stijf petje, waaronder zijn haar zilvert, schuchtere taal en weinige woorden, blijkt hij een nieuweling te zijn in 't klooster. Schrikt op.) Hé!

JAN: Gij dom, dom kieken... Ge zijt bezig met u dood te peizen.

LANDERKE: (verward) Ikke?

JAN: Wie anders?

PAUS: (gekkend) Liefdeverdriet is 'n bittere pijn, hé Landerke?

JAN: Wat zegt ge?

PAUS: (tot Landerke) Jan wordt zo doof als 'n pot. (tot Jan) Dat liefdeverdriet 'n bittere pijn is.

JAN: Ja 't kerdjie, 't kreveren d'r vele van; Lander zal d'r ook de moord van steken.

PAUS: Ge sterft niet als ge wilt, hé Landerke?.. En gij zult wachten naar uw Trieneke, en Trieneke naar 'r Landerke, en zo worden ze zo oud als Methusalem zelf.. Niewaar Landerke?

LANDERKE: Ghe... ghe... w'hèn wij toch acht en veertig jaar te gâar huis...

PAUS: (levendig) Acht en veertig!... Landerke, Landerke, ge moest nog twee jaar in uw eigen nest gebleven zijn.

LANDERKE: Waaromme?

PAUS: Verdekke, om uw gouden trouwfeest te vieren!... Maar ik weet 'ntwat voor u, ik weet 'ntwat. (luider) Jan! Weet ge in welk klooster Landerke en Trieneke best zouden gaan?

JAN: In z'n kot moest-ie gebleven zijn, dat dwaas kalf.

PAUS: Al goed, maar kunnen hé! Kunnen!... Maar 't klooster van Sint-Ariaan, dat ware iets voor hem.

JAN: Ken ik niet.

LANDERKE: Sint... Sint... Waar is dat, Paus?

PAUS: Sint-Ariaan! Dat ligt niet ver van 't voorgeborchte van Krentaboska, en daar mogen 'r twee paar kloefkes onder 't beddeke staan.

JAN: Kerdjie Lander, trek d'r naartoe, met Triene.

LANDERKE: Paus...ghe... is dat verre van hier?

PAUS: Oh, dat is zo danig ver niet.

LANDERKE: En... en moogt ge daar voor niets ingaan?

PAUS: (luider) Al die getrouwd zijn en niet meer kunnen werken, worden 'r aanveerd voor 'n niemendal.

JAN: 't Spijt mij dat m'n wijf dood is, anders trok ik d'r ook naartoe. (schudt Pulle) Pulle!... Djenijverpulle!

PULLE: (Struise zeventiger met grote dikke kop. Op zijn rood-gezwollen dronkebroerstronie vlekt de baard van 'n week als 'n laag peper en zout. Spreekt traag en hees; zijn dracht is de minst verzorgde van al de oudjes. Geeuwend.) Eh!

JAN: Landerke trekt naar 'n ander klooster, waar dat-ie z'n wijf were toten zal mogen geven.

PULLE: (De slaap uit zijn ogen wrijvend.) Jaâ..jaâ.. Die hier in- of uitgaat moet trakteren.

JAN: Watte?

PULLE: Dat Lander moet trakteren.

JAN: Van eigen... Paus zet 'm op de weg... Hé Paus?

PAUS: Ja... Ik zal schrijven, vandaag nog... Is 't u wel, Landerke?

LANDERKE: (gegeneerd) Ghe...ghe... Ik 'n hè nu geen geld, maar as ik mijn pensioen trekke...

JAN: Is 't van 't pensioen?

PULLE: Ja 't.

JAN: 'k Wille zeggen, ik moet weten wanneer... Ik ben d'r nu ook bij, zes en zestig...

PAUS: Jantje, m'n manneke, de moeder zal uw pensioen...

JAN: (springt op) De moeder!... Durft ze zij 'r poten d'r naar uitsteken, 'k kappe ze af kerdjie!

PAUS: Hou Jan, luide tuiten kan ik ook, weet ge?!... Hoe lang zoudt ge goed zijn met uw vijf en zestig frank? ... Veertien dagen?

JAN: Da's gelijk! 't Goevernement geeft dat an mij!

PAUS: En gij aan de genever.

JAN: Dat 'n gaat u niet an!

PAUS: En zat thuis komen, en heel 't klooster in rep en roer stellen, wie gaat dat aan?

JAN: Daar vaag ik an! 'k Vaag an 't klooster en heel z'nen annekensnest!

MOEDER: (Op dubbele deur. Ze is 'n statige vrouw. Haar gelaat is goedig, getuigt zielerust, en steekt rond en roze in de witte kap.) Jan jongen, wat schort d'r dan?

(Jan zijn kop schudt geweldig)

MOEDER: Is 't nu weer goed? (Opent haar gebedenboek.)

PAUS: (Die zich verkneutert om Jans zwijgend gedoe.) Moeder, Jan is bijtijden doof en stom.

MOEDER: Hij zal wel heel braaf worden... Niewaar Jan? (Jan zwijgt. Moeder wandelt biddend de hof in.)

PAUS: Hewel Jan?

JAN: (gedempt) Djezekensdief.

PAUS: Zijt ge getemd?

JAN: Neen ik! Ik blijve Jan Dullaert kerdjie, met mij 'n zullen ze niet doen (bedoelt Landerke) 'lijk met dien onnozelare daar. Dat heeft heel z'n leven in Frankrijk gebeuld, tien jongens grootgebracht, en 't zijn niewerds kerdjie, al niewerds! En hij laat zich, hij en z'n wijf, uit z'n kot halen, om hier hele godse dagen te werken en slechte kost te knabbelen; en dat dom kalf geeft dan nog z'n laatste geld op den hoop toe.

PAUS: Jan, 't is hier slecht hé?

JAN: Ja 't!

PAUS: Bij de koning is 't beter... Gaat ge'r niet naartoe?

JAN: Geriek 'et!

PAUS: Ge zijt tenden hé?!... Wil ik u zeggen waarom?.. Omdat de nonnekens uwe snotneus gekuist hebben als ge in de bewaarschool zat, omdat ze bij u gewast en geplast hebben en gedoktoord als ge met de ziekte laagt, en elkendeen uw huis vluchtte; en als ge tenden en toe waart, en vergingt in uw vuiligheid en uwe schulden...

JAN: Zwijg gij!

PAUS: Wacht!... Waren 't nog de nonnekens...

JAN: Omdat ze moeten!

PAUS: Dat ge mis zijt!... Maar ge zijt veel te dom.

JAN: Ikke?

PAUS: Ja, gij! Gij!! (Plots driftig, staat op, dreigt) En ga voort!...voort!... of 'k leg m'n kruk op uwe rug!

(Jan gaat met schuddend hoofd in 't poortje staan. Paus keert zich naar Landerke toe.)

PAUS: (lachend) De Paus is 'n wrede vent, hé Landerke?

LANDERKE: Ghe...ghe...

(Pulle vecht tegen de slaap)

PAUS: Kom eens hier, ventje. (Landerke bij hem) Baaske, gij hebt heimwee... Dat verstaat ge niet hé!... Dat is spijt. Ge hebt spijt omdat ge uit uw huizeke weg zijt.. Is 't zo niet?

LANDERKE: (weemoedig) Ghe... ja 't, Paus, ja 't... Nekeer dat ge zo lange te gâre gewoond hêt...

PAUS: (met humor) De liefde hé! De liefde. In de boeken willen ze hebben dat de liefde 't schoonste en 't beste is wat 'r in de wereld bestaat... En zeggen dat ik daar niet kan aan mee doen.

LANDERKE:?

PAUS: 'n Paus, Landerke! 'n Paus!

LANDERKE: (glimlachend) Ah ja.

PAUS: Zo zie: ge moogt dat aan uw hart niet laten komen, 't is wel 'n beetje lastig: Trieneke heeft nog 'n snel voorkomen, en... kijk, ik kan ze niet beter vergelijken, of aan 'n schone bloeme tenden 'ren bloei.

PULLE: (is wakker geworden) Gaan we niet kaarten?

PAUS: Ja, 'k wil wel! Met Jan. Met Jan je suis content... Dat is ook nog 'n verzeke.

PULLE: Jan!... Jan!..

JAN: Hui!

PULLE: Kaarten.

JAN: Met wiene?

PULLE: (verbaasd) E... met Paus.

PAUS: Ja Jan, met mij: ge krijgt absolutie.

(Jan gromt, nadert langzaam, en schikt met Pulle de banken.)

LANDERKE: Paus, ghe... ghe... peist ge dat ik en Trieneke in dat klooster zullen anveerd worden?

PAUS: Aanveerd! (Ziet Trieneke langs hofweg opkomen) Kijk, en dank den Heer: uw Trieneke is daar.

(Trieneke op langs dubbele deur. Net oud vrouwke: ze draagt een klein mutske, 'n geruite sjaal, kruisgewijs over de borst geslagen, en 'n blauwe schort.)

JAN: (tot Trieneke, ruw) Kunt ge misschien zonder uwe Lander niet voort?

TRIENEKE: (bedeesd) Dag Leander.

LANDERKE: (innig) Trieneke.

PAUS: (jolic) Dag Trieneke m'n Trieneke... En hoe is 't er mee? (Trieneke verward) Ge zijt nog 'n bietje, en als ge ook voor Sint-Ariaan zijt hebt ge 't maar te zeggen... Allee mannen. (Zet zich bij Jan, Pulle en 'n oudje, neemt 'n spel kaarten uit z'n schoot.) Kaart trekken voor den deel.

TRIENEKE: Wie is dat, Leander, de die met z'n krukken?

PAUS: Aan mij!

LANDERKE: Hoe?... Kent ge'm niet?

TRIENEKE: Neen ik, 'k en zie ik ook al zo goed niet meer..

LANDERKE: 't Is de Paus.

TRIENEKE: Is dat de Paus?

LANDERKE: 't Is hij die zo hoge geleerd is.

TRIENEKE: 'k Hè dat nog gehoord... Kijk, de moeder zendt mij met 'nen brief naar de post, 't is daarmee dat ik langs hier komme.

PULLE: Pijkens uit!

LANDERKE: Zeg Trieneke, hèn...hèt...e..gij nog 'n beetje verzet waar dat ge zijt?

TRIENEKE: (aarzeland) Bah... bah ja 'k, ja 'k... En gij Leander?

JAN: (uitschietend) Waarom 'n troefdet ge niet, stommerik?

PAUS: Toe Jan, delen.

TRIENEKE: Dat is zeker ruige Jan?

LANDERKE: Ja 't, en hij 'n is van niemand benauwd, 't doet, van Paus.

JAN: Waarom 'n vet ge niet kerdjie?

PAUS: Niet vloeken Jan... Leg maar op, 't is al 't mijne.

JAN: Ziet ge 't nu, stomme ezel?

TRIENEKE: Hewel Leander, zijt gij het hier al gewone?

LANDERKE: Ghe... ghe... En gij Trieneke?

TRIENEKE: (na een stilte) Gewone worden...

LANDERKE: (droef mijmerend) Gewone worden...

TRIENEKE: Ik 'n kan niet Leander, allene bij al dat vreemd volk, nee, dat 'n kan ik niet... En as ik 's nachts wakker worde, dan lig ik te peizen, op mij en op u, dat we oud zijn, dat we ziek kunnen worden en sterven, sterven misschien zonder bij malkaar te zijn... (Bedoelt dodenhuisje) Is dat daar 't dodenhuizeke, waar dat Mietje Stampers gelegen heeft?

LANDERKE: Dat is 't dodenhuizeke.

TRIENEKE: (huiverig) Zouden... zouden ze ons.. daar dan ook... in leggen?

(Landerke zwijgt.)

JAN: Let op uw spel bakzwijn!

TRIENEKE: (schreierig) Nooit 'n zal ik mij hier kunnen jonnen.

LANDERKE: (aangedaan) Trieneke... Maar...maar... (levendig) Ja, ik weet 'ntwat! Paus heeft mij van 'n nieuw klooster gesproken.

TRIENEKE: Van 'n nieuw klooster?

LANDERKE: Ja, 'n nieuw klooster, waar dat we te gâre, op ons eentje, zouden mogen wonen.

TRIENEKE: (in vertwijfeling) We?.. Wij?... (verwonderd gelukkig) Maar zou 't waar zijn?

LANDERKE: De Paus zegt 'et toch... Maar wilt gij... ja, wilt gij hem, voor alle zekerheid, ook 'ne keer vragen?

TRIENEKE: Oh ja 'k, ja 'k... (half bevreesd) Nu?

LANDERKE: Hewel ja.

(Trieneke en Landerke sukkelen stapke voor stapke tot bij de kaartspelers.)

JAN: Uwe vierden is voor de mesthoop! Ik hè d'r vijfde!

PAUS: 'n Vijfden?

JAN: Hier, van pijken zot!

PAUS: Pulle, we hebben 't liggen. (Ziet de twee oudjes) Hewel, m'n tortelduifjes?

TRIENEKE: (schuchter) ...He... hewel... de Paus, dat nieuw klooster...

PULLE: As ge trakteert zult ge 't àl weten.

JAN: Triene, weet ge niet dat 't verboden is van hier te komen vrijen?

NELLEKE: (Vlug op langs dubbele deur. Mooi zwart-gelukt meisje met grote vragende kijkers. Ze steekt in armoedig kleedje, vuil-grijs getint. Ze draagt 'n verlakt keteltje. Zenuwachtig.) Paus!.. Vader! (wenkend) Kom 'nekeer hier.

(Paus, Jan en Pulle gaan terzijde bij Nelleke.)

NELLEKE: Zeg, weet ge 't al?.. D'r komt 'nen here naar 't klooster.

PULLE: 'nen Here?

NELLEKE: Ja, 'k hè 't de moeder an de zusters horen vezelen; maar ge moogt niet gebaren dat 'k 'et u gezeid hè zulle!

JAN: Wat zevert ze, Paus?

PAUS: Dat 'r hier 'n rijke heer komt.

JAN: Rijk in de vlooiën zeker?

PAUS: Wanneer komt-ie binnen, Nelleke?

NELLEKE: Misschien vandaag al... Hij zal zeker wel schone gekleed zijn?

PAUS: Gekleed?... (neuriënd) met gaten in z'n leerzen van 'n vuistje groot.

NELLEKE: De moeder zei ook nog van dien here, dat-ie veel ongelukken beleefd had.

PAUS: Ja, 't is 'n scheur in z'n beurs gekomen, en al z'n geld is 'r uit gevallen.

NELLEKE: Oh Paus.

PULLE: Voor z'n intree moet-ie 'n flesse djenijver ten beste geven.

JAN: Ja, of we schelden 'm uit lijk vorte vis.

PULLE: Nelleke, ge zoudt gij 'em dat best zeggen: dat 't hier azo de mode is. Zult ge 't doen?

NELLEKE: Ja 'k, vader... Maar nu moet ik seffens om gist naar de brouwerije... (naar poortje wendend) Ge zult 't toch niet zeggen hé? (af)

LANDERKE: (bedeesd) Paus.

PAUS: Hewel, Landerke?

LANDERKE: Weet... weet ge hoevele dat ze daar, in dat nieuw klooster, hoevele dat ze daar zouden vragen voor ons getweêen?

PULLE: Ge moet eerst trakteren.

PAUS: Pulle, dat gaat u niet aan, weet ge!

(Pulle en Jan gaan op de banken zitten.)

PAUS: 't Is voor in Sint-Ariaan hé?

LANDERKE: Ja 't Paus, ja 't.

PAUS: (tot Trieneke) Zijt gij veel voor 'n klooster met twee kloefkes, m'n bietje?

TRIENEKE: (enigszins beschaamd) Hewel... e.. de Paus, ja 'k, te gâre..

JAN: (Is opgestaan, komt bij Paus) Paus, ge staat mij nog 'n kluite schuldig van...

PAUS: Zet ze op uwe grootboek!

JAN: Grootboek?

PAUS: Ja... Ge zult ze wel krijgen... En laat mij gerust.

(Jan zet zich knorrend terug.)

PAUS: Hewel m'n lief koppelke, in dat klooster wordt 'r betaald volgens de fortuinen... Hoeveel hebt ge wel?

LANDERKE: (gegeneerd) Ghe... ghe... Paus..

PAUS: Ja, goed, goed... Ge zijt zoals de Paus van Hagendonck: de die loopt ook met al z'n goed op zak... Hewel, luistert nu goed: 'r komt hier in 't klooster 'n schatrijke heer...

LANDERKE:(verpakt) 'ne Rijken here?

PAUS: Ja.. Hewel, ge kunt 'm 'n beetje de mouwe strijken. Al de rijken zijn 'r mee gediend, ge weet dat hé! Hewel, ge strijkt 'm de mouwe, en ge vraagt 'm dan den money... Verstaan?

LANDERKE: Peist ge dat-ie ons zal helpen?

PAUS: Waarom niet? Aangezien hij toch zo schrikkelijk rijk is.

TRIENEKE: Dat 't toch waar was hé Leander?

PAUS: Dat kan niet anders.

TRIENEKE: Ik verlang al... (gehaast) Maar ik moet subiet weg, want Nelle dat jong hangt an de moeders rokken, en ze zou vertellen... (naar poortje dravend) Leander, ge zult 'r uw beste mee doen hé?!

LANDERKE: Ja 'k Trieneke.

TRIENEKE: (in 't poortje) En dat ge bedankt zijt de Paus, wel bedankt! (af)

PAUS: Dag Trieneke, m'n Trieneke!

JAN: (roept na) Triene! Uw benen hangen uit!

PULLE: Trakteert ge niet dan?

(Landerke zet zich te mijmeren.)

PAUS: (luimig voor zich uit) Zalig de onnozelen, want ze zullen zot zien.

JAN: Paus, geef mij nu die kluite.

PAUS: Zijt ge benauwd dat ge ze niet zult krijgen?

JAN: 'k Heb ze liever in m'nen zak...

PAUS: (geprik) Weet ge misschien iemand te noemen, iemand, aan wie ik, Paus, iets schuldig ben?

JAN: Zeg ik datte?

PAUS: Nee, gij zegt nooit iets, ge zevert of ge lawijjt; en ge vergeet dat ge zwart van armoede in 't klooster...

JAN: (hevig) En waar zit gij, kerdjiesen boffer?

PAUS: Ik? Op m'n tafel of aan de leest: schoentje lap, of de schaar om 'n gat in uw schooiersbroek te steken.

JAN: Kerdjie!

PAUS: En met m'n twee slechte benen ben ik meer waard of gij met heel uw lijf, opeter van de gemeente.

(Jan staat op, sprakeloos van woede.)

PAUS: Is 't niet waar, Pulle?

PULLE: Die niet besnoten is, moet z'nen neuze niet veggen.

JAN: Stop uw muile gij! Heel uw ras staat al van over honderd jaar op de prochieboek bekend, van ouder tot kind kerdjie; en voor dat ik hier in 't klooster kwam, 'n

hèkik, of geen één van m'n volk an den armraad of an Vicentius 'n oortje gevraagd!.. Weet ge dat, zuiplap?

PAUS: Maar ge staat toch overal nog meer of 'n kluit schuldig hè!?

JAN: Dat 'n gaat u niet an, schijnheiligaard!

PAUS: Toch wel, Jantje, want de Paus is 'r voor alle zondaars.

PULLE: En waar zijn.

JAN: Zwijg gij! Of 'k smijte kerdjie uwen djenijverkop in!

PAUS: (staat op, met nadruk) Schieten wilt ge zeker zeggen... Peinst ge misschien dat ge nog 'n geweer hebt om op iemand te schieten?... Verstaan?

(Jan schrikt geweldig, z'n kop schudt op z'n schouders.)

PULLE: Sust! De moeder is daar.

(Paus zet zich. Moeder links op.)

MOEDER: Weeral zo luid, Jan?

JAN: Hij is lijk de hanen moeder, hij kraait om boven.

MOEDER: (streng) Ik verbied u nog zo te vloeken... Het vloeken is hier verboden. Ge geeft 'n slecht voorbeeld aan al uwe kameraden... Laat het nu de laatste keer zijn... Hebt ge 't gehoord, Jan?

(Jan zwijgt, met saamgetrokken lippen en bibberende kop.)

MOEDER: (luider) Ik kom daar te zeggen, Jan, dat vloeken hier verboden is.

JAN: (Half huilend van woede en ontroering) Ze moeten mij maar niet verwijten.

MOEDER: Wie verwijt 'r u?

PAUS: Moeder, Jan ziet overal rood.

MOEDER: Ge moest eens wel overdenken, Jan, dat ge op verre na geen zoet kindje zijt, en 't een en 't ander kunnen verdragen; dan zult ge zoveel gelukkiger zijn... (goedig) Onthoud dat nu hé, Jan? Voor één dag maar... Wilt ge?

(Jan stoot een grom uit die als instemming kan dienen.)

MOEDER: (tot de oudjes) Jongens, komt eens hier.

PAUS: (opstaand) Toe Landerke, haast u, die eerst bij de moeder is krijgt 'n sanctje.

MOEDER: (middenin de oudjes) Luistert nu goed... Vandaag komt hier bij u 'n nieuweling binnen... Ik vraag u dat ge hem met veel goede manieren in uw gezelschap zoudt ontvangen, want die persoon is van 'n geachte en rijke familie, en nu ongelukkig, diep ongelukkig... Hij komt hier, meest om z'n gezondheid te herstellen, en te rusten; nu, ik heb 'r voor te zorgen. Ik reken 'r dus op, dat ge, gezien de goede naam van ons gesticht, u zult weten te gedragen zoals 't behoort.

PAUS: 't Zal zodanig wel zijn, moeder, dat hij zal menen dat-ie nog in de grote wereld verkeert.

MOEDER: (glimlachend) Met den dien zult ge kunnen fransen.

PAUS: En 't latijn dan, moeder! 'n Paus is toch nog sterkst in 't latijn! Ego comprisco latino.

MOEDER: Kapoen... Hebt ge mij goed verstaan, jongens?

ENIGE OUDJES: Ja moeder.

(Moeder links af)

PAUS: Jan, 'n mens moet nog altijd eindigen met braaf te worden, hé!.. Kijk, hier is uw kluit; en als ge altijd uw geld zo vroeg krijgt van die rijke here die hier komt, moogt ge zeggen dat de Paus 'n leugenbeest is.

JAN: 'nen Here... zonder geld!

PULLE: Alleszins moet-ie trakteren.

PAUS: Ik peis dat-ie te veel zal willen trakteren.

PULLE: Peist ge dat, Paus?

PAUS: Bah ja, want ik heb het op, dat-ie van heel z'n leven nabij niets anders gedaan heeft... En als-ie nog 'n overschotje heeft komt het hier rap aan z'n dood... Weet ge waar?

PULLE: Hier rechtover zie, in de "Krane", z'hèn daar den besten djenijver, en goed bier ook.

PAUS: Ge zijt 'r niet, Pulle, in 't geheel niet... Jan, raad gij eens.

JAN: Watte?

PAUS: Raden, waar die nieuwe kloosterling z'n Napoléons zal verteren.

JAN: Napoléons!... luizen kerdjie!

PAUS: Sust! Voorzichtig zijn Jan, de moeder verbiedt het vloeken.

JAN: Dat ze... Ze maakt veel spel van 'ren here: 'ne schooier met 'n hoedje an.

PAUS: Ge kunt nooit weten Jan. Kwestie is 't gene prins?

JAN: Watte?

PULLE: (verpakt) 'ne... 'ne...

PAUS: Jaja, prins van 't armhuis, is dat ook geen titel dan?

JAN: Ja 't, 'nen ezeltitel!

PAUS: Waar 'n Paus is mag 'r 'n prins zijn ook.

JAN: Krotprins.

PULLE: Maar... maar, dat-ie nu 'ne keer stijfrijke was, en veel wijn ten beste gaf?

PAUS: Dan doen we 'r krot af, en hij blijft prins, prins van Hagendonck, en z'n troon zal staan in de "Duivepiere", ze hebben daar 't schoonste uitsteekbord.

JAN: En de schoonste toten.

PULLE: Maar de kleinste pinten.

BOER: (Op langs hofweg, houw op de schouder. Hij is het type van 'n zestigjarige boer: het gezicht is mager, de huid doorkorven, bronsrood.) Allee mannen, elk z'n houwe!

PULLE: Is 't al twee?

JAN: Zijt ge daar al?

BOER: 't Is tijd!

JAN: Wat is 'r nu te doen, pezewever?

BOER: Patatten heuvelen.

(Oudjes, Paus en Landerke uitgezonderd, langs hofweg om hun houwe, komen dan traag weer op.)

BOER: Weet ge 't al, Paus?... D'r komt...

PAUS: Oud vuil, ik ken hem lang.

BOER: (verpletst) Den nieuwe kostganger?

PAUS: Ja... 't Is 'n grote katte... 't Is 'n prins!

BOER: 'Ne prins?

PAUS: Jaja, zowaar ik Paus heet zal hij hier dien titel voeren... Gelooft ge mij niet?

BOER: Maar hoe wil die dan met al z'n geld naar hier kommen?

PAUS: Man man, wat zijt ge ook nog nuchter: zulke typen doen dat voor 'n aardigheid...

Keizer Karel verkleedde zich wel in 'n boer, en dat was 'n keizer.

LANDERKE: 'ne Keizer, dat is zeker 't hoogste dat 'r in de wereld bestaat?

PAUS: 't En doet, baaske, 'en doet.

LANDERKE: Wie is 'r nog hoger?

BOER: Ja, wie is 'r nog hoger?

PAUS: De Paus.

LANDERKE: Kijk ja, de Paus van Rome.

PAUS: Na den dien ben ik de bijzonderste.

LANDERKE: (glimlachend) Ghè...

BOER: Manneke, gaat gij niet mee naar 't land?

LANDERKE: Ikke?

BOER: Jaja, daar is nu veel te doen, en de daghuren zijn te hoog om ander volk te vragen.

LANDERKE: Als ik hier kwam heeft de moeder mij gezeid dat ik gene slag moest werken.

BOER: En gaat ge zo hele godse dagen leeg lopen?

LANDERKE: 'k Hè ik vijf en veertig keren den oegst gedaan in Frankrijk.

BOER: Dan kunt ge hier van de zomer meehelpen, daar 'n is niets dat u let.

PAUS: Boer, dat ventje heeft betaald om in 't klooster te komen; en als de moeder het niet gebiedt - en dat zal ze niet - hebt ge u daar niet mee te moeien... Hebt ge 't weg?

(Oudjes met de houwen terug.)

BOER: Gauw mannen. (door poortje af. Oudjes volgen hem.)

PAUS: (boer nakijkend) Boerebeest.

LANDERKE: De moeder heeft mij gezeid...

PAUS: Wat heeft hij te commenderen...

LANDERKE: Paus?

PAUS: Hewel baaske?

LANDERKE: Zoudt ge voor mij en Trieneke 'n woordeke willen ten beste doen bij diene prins?

PAUS: Waarom niet, Landerke? Waarom niet?... Ik zal 'm zeggen... ja, wat zou ik 'm zeggen ... Ah! Ik weet het: dat ge haast 'n halve eeuw, gij en uw Trieneke, voorbeeldig de ketens van het huwelijk hebt gedragen. Ge ziet van hier hoe zo 'n historie in z'n oren zal klinken... Maar nu moet ik werken; kom, ge moogt enige zolen raspen voor mij. (Keert naar schoenlapperij)

(Meneer Préblond komt in de dubbele deur te staan. Moeder volgt.)

LANDERKE: (waarschuwt) Paus!

PAUS: (Draait zich om, monstert even Mr. Préblond.) Nee, z'n vel is te schoon. (In schoenlapperij af. Landerke volgt.)

MOEDER: (trappen afdalend) En hier is de koer: hij is wel niet groot, maar met den hof daar, (gebaar) is hij toch zeer gezond.

PREBLOND: (Heerschap uit de stad van rond de vijftig; tracht zo voornaam mogelijk te doen.) Ja, prachtige propriété... En die banken, chère mère?

MOEDER: Voor onze oudejes, meneer Préblond... Daar zitten ze als 't goed weer is... Nu zijn ze naar de akkers.

PREBLOND: Uw order bebouwt ook gronden?

MOEDER: Zeker, zeker, Meneer Préblond... Met zo'n groot personeel, daar is iets voor nodig. (bedoelt het poortje) En daar is weer de grote steenweg.

PREBLOND: ...Ja.. ja... Aangenaam rustoord... M'n broer mag zich gelukkig achten dat ik hem zo iets gedénicheerd heb.

MOEDER: Toch komen ze haast allen met tegenzin binnen; en ze zijn dan heel verwonderd dat ze 't hier zo gemakkelijk en zo goed hebben... Voor veertien dagen is hier 'n oud paartje binnengesukkeld...

PREBLOND: (invallend) Na, worden gehuwden hier ook aanvaard?

MOEDER: Zeker, meneer Préblond, maar ze moeten dan gescheiden leven: de mannekes bij de mannekes en de vrouwkes bij de vrouwkes.

PREBLOND: Gesépareerd dan... Ik ben geen sentimentele, nee, dat ben 'k niet, maar daarvoor zou 'k toch niet te vinden zijn.

MOEDER: Onze regels...

PREBLOND: Natuurlijk...

(Nelleke op. Blijft aarzelend staan, staart Préblond aan.)

MOEDER: Hewel Nelleke?

NELLEKE: (bedeesd) D'r is voor 'n kluite meer in, moeder.

MOEDER: Goed kind.

(Nelleke af.)

MOEDER: Dat is ons boodschapstertje.

PREBLOND: (heeft Nelleke nagekeken.) ... Chère mère, pardon, maar ik vind het tout simplement dangereux..

MOEDER:?

PREBLOND: Jaa... Ik zal u zeggen: ik ben de chef van 'n zeer honorable familie...

MOEDER: .. Dat is me bekend gemaakt, me...